

Stockholms
stad

Entré Bagarmossen

2024

Slutversion

2024-12-04

Artskyddsutredning
fladdermöss, detaljplan
Entré Bagarmossen

Uppdragsnummer: 3183013187	Artskyddsutredning fladdermöss, detaljplaneområde Entré Bagarmossen. Rapport 2024
Daterad: 2024-12-04	
Reviderad: 2024-12-04	
Beställare: Ylva Kjellin	

RAPPORT

Artskyddsutredning fladdermöss, detaljplaneområde Entré Bagarmossen.
Slutversion

Konsult/kontakt

EkologigruppenÅsögatan 121
11624 Stockholm
0852520100
www.ekologigruppen.se
eko@ekologigruppen.se

Medverkande konsulter:
Anders Haglund
Johan Allmér
Jannike Fagerlund

Foton, kartor och illustrationer Ekologigruppen, om inget annat anges.

Stockholms stads projektgrupp:

Exploateringskontoret:
Ylva Kjellin

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

**Stockholms
stad**

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	5
Avgränsning	6
Kunskapsunderlag	6
Metod för bedömning	6
Osäkerhet i bedömningen	6
Viktiga livsmiljöer för fladdermöss	7
Lagstiftning för fladdermöss	7
Process vid artskyddsutredningar	8
Förekomst av fladdermöss	10
Spridningssamband för fladdermöss	11
Påverkan och åtgärder	12
Beskrivning av detaljplanens påverkan	12
Påverkan på olika arter fladdermöss	12
Sammanfattning av åtgärder	15
Referenser	16

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret i Stockholms stad genomfört en artskyddsutredning för detaljplaneområdet Entré Bagarmossen. Målet med utredningen har varit att beskriva detaljplanen Entré Bagarmossens påverkan på de skyddade arter fladdermöss som förekommer, samt ge förslag till generella åtgärder för ekologisk kontinuitet så att planen inte strider mot artskyddsförordningen.

Fladdermöss i planområdet

Fladdermusinventeringen som genomfördes sommaren 2024 resulterade i tre registrerade arter fladdermöss, dvärgpipistrell, nordfladdermus (nära hotad, NT) och större brunfladdermus. Både dvärgpipistrell och nordfladdermus förekom regelbundet inom inventeringsområdet, dock med låg aktivitet. Större brunfladdermus noterades endast vid ett par tillfällen i den norra delen av inventeringsområdet i samband med inventeringen i juni. Högst aktivitet var det i de större sammanhängande grönområdena där både dvärgpipistrell och nordfladdermus födosökte. Sett till ett större landskapsperspektiv bedömer vi att det aktuella området inte utgör ett särskilt viktigt område för fladdermusfaunan på vare sig regional nivå som ur ett lokalt perspektiv.

Planens påverkan på fladdermöss

Planförslagens nuvarande utformning bedöms riskera att utlösa förbud enligt 4 § artskyddsförordningen. Risk för påverkan består framför allt i att avverkning av träd kan medföra oavsiktligt dödande och otillåten störning. Under denna period är fladdermössen aktiva och kan utnyttja hålträd som dagsvisten, viloplatser där de söker skydd under dygnets ljusa timmar. Dessutom bedömer Ekologigruppen att det kan finnas risk för påverkan genom att värdefulla skogsbryn som nyttjas för födosök tas i anspråk av planen.

Tvingande skyddsåtgärder

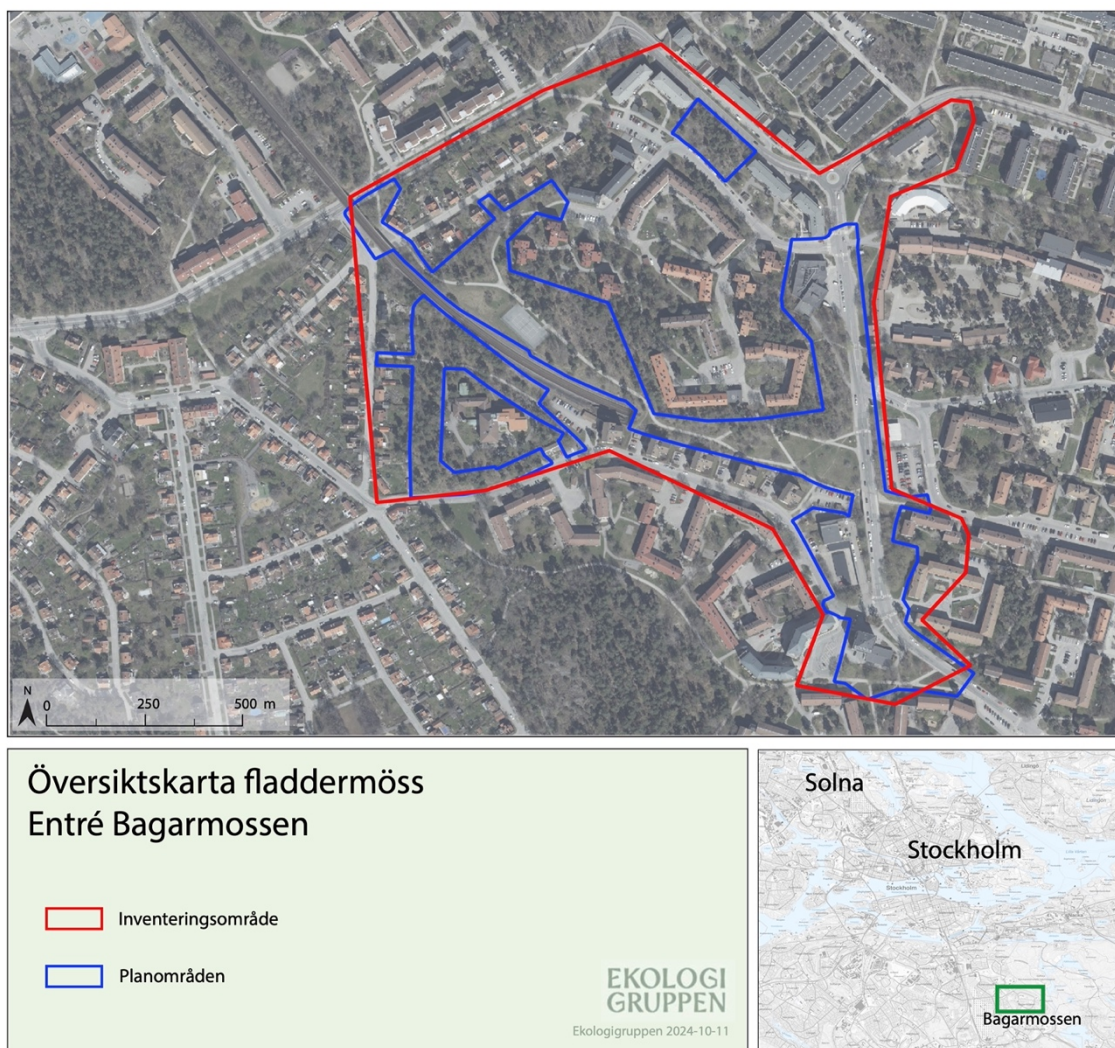
Bland de åtgärder som listas i denna utredning bedöms det vara av särskild vikt är att avverkning av träd inte får ske under perioden april till och med oktober. Detta för att undvika otillåten störning och oavsiktligt dödande på fladdermöss. Placera ut fladdermusholkar som ersättning för avverkade hålträd för att motverka förlust av möjliga dagsvisten/viloplatser. Fem holkar per avverkat hålträd bör sättas upp i mörkare delar av naturvärdesobjekt 1, 3 och 7. Återskapa lövrika och artrika skogsbrynsmiljöer på en minst 150 meter lång sträcka för att motverka eventuell negativ påverkan på födosökande fladdermöss inom området. I kommande skede kommer åtgärdsförslagen att behöva göra platsspecifika och mer detaljerade.

Bakgrund och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Exploateringskontoret i Stockholms stad genomfört en fladdermusinventering och artskyddsutredning för detaljplaneområdet Entré Bagarmossen.

Målet med utredningen har varit att beskriva detaljplanen Entré Bagarmossens påverkan på de skyddade arter fladdermöss som förekommer, samt ge förslag till generella åtgärder för ekologisk kontinuitet så att planen inte strider mot artskyddsförordningen. I kommande skede kommer åtgärdsförslagen att behöva göra platsspecifika och mer detaljerade.

Inventeringsområdet ligger i Bagarmossen i sydöstra delen av Stockholms stad. Läge och avgränsning framgår av Figur 1.

Figur 1. Översiktsskarta över inventeringsområdets läge. Bakgrundskartan är Lantmäteriets öppna topografiska webbkarta, i den infällda bilden är ortofoto ESRI:s öppna bakgrundsbild.

Avgränsning

Geografisk avgränsning

Utredningen omfattar påverkan på fladdermöss som förekommer inom detaljplaneområdet Entré Bagarmossen (Figur 1). För att göra bedömning av påverkan på lokala populationer har även förekomster i närområdet omfattande inventeringsområdet beaktats. För spridningsvägar och tidigare rapporterade fynd av fladdermöss har ett större område på cirka 1 km beaktats.

Arter som omfattas

Då samtliga arter fladdermöss omfattas av starkt lagskydd enligt artskyddsförordningen så ingår i detta uppdrag utredning av alla arter som har konstaterad förekomst i detaljplaneområdet Entré Bagarmossen.

Kunskapsunderlag

Denna artskyddsutredning bygger på resultaten från den fladdermusinventering som genomfördes av Ekologigruppen sommaren 2024 (Ekologigruppen 2024:1). Inventeringsområdet framgår av Figur 1. Dessutom har den NVI och ekologiutredning Ekologigruppen genomfört varit underlag för utredningsarbetet (Ekologigruppen 2024:2). Som underlag för bedömning av storskaliga spridnings samband för fladdermöss i Stockholms stad har två tidigare arbeten om förekomst av viktiga fladdermuslokaler inom Stockholms stad och dess närområde använts (Ekologigruppen 2012 och Ecocom 2019). I dessa rapporter beskrivs förekomsten av potentiellt viktiga livsmiljöer för fladdermöss inom staden samt större och viktigare rörelse- och migrationsstråk inom staden samt hur de länkar samman med intilliggande områden.

Metod för bedömning

Det finns idag ingen vedertagen metodik för bedömning av påverkan utifrån artskyddsförordningens föreskrifter. Denna utredning utgår därför från Naturvårdsverkets riktlinjer för tillämpning av artskyddsförordningens (Naturvårdsverket 2009), samt domar i miljödomstolen som berör fladdermöss och artskyddsförordningens § 4. De domar som berör fladdermöss har framför allt underkänt planer på grund av brist på inventering och grundläggande kunskap, snarare än brist på dokumentation rörande anpassning av planer och åtgärder med hänsyn taget till fladdermöss.

Osäkerhet i bedömningen

Kunskapsunderlag

Fladdermusinventeringen som genomfördes sommaren 2024 syftar till att få kännedom om regelbundet förekommande arter under den period fladdermössen har kolonier.

Fladdermusaktiviteten har under sommaren 2024 varit förhållandevis låg på många platser i östra Svealand samt Mälardalsregionen, och märkbart lägre än vad som har förväntats utifrån de förutsättningar som har funnits. Detta kan bero på ogynnsam väderlek under delar av våren och sommaren. För de fladdermusinventeringar som genomförts inom Stockholms stad bedöms dock fladdermusaktiviteten ha varit mer eller mindre i linje med vad vi har förväntat oss.

Utifrån inventeringsområdets beskaffenhet bedömer Ekologigruppen att 2024 års inventering är tillräcklig som underlag för bedömning av förekomst av fladdermöss i området.

Bedömning av påverkan

Kunskapen om fladdermusarternas ekologi och krav på livsmiljöer är förhållandevis okänt vid jämförelse med andra artgrupper som exempelvis fåglar. Då arterna är nattaktiva är deras förekomst lokalt också svårare att med säkerhet fastställa. Detta medför osäkerheter i bedömning av påverkan. Ekologigruppen utgår därför från försiktighetsprincipen vid artskyddsutredningar som rör fladdermöss. Kunskap om en arts bevarandestatus lokalt eller regionalt är okänd så samlad uppföljning eller miljöövervakning saknas. Vi har i linje med försiktighetsprincipen därför utgått från att bevarandestatusen i Stockholm är dålig som en följd av att viktiga livsmiljöer i form av obelysta skogar, stränder och brynmiljöer, ständigt minskar i utbredning. Detta till följd av en fortgående förtätning och exploatering.

Viktiga livsmiljöer för fladdermöss

I detta avsnitt beskrivs översiktligt vilka miljöer som bedöms vara viktiga för fladdermöss under året. Under vintertid är fuktiga, kyliga platser med jämn temperatur viktiga för att fladdermössen ska kunna gå i dvala. I Stockholmsområdet utgör till exempel utrymmen i berggrum, gruvor, grottor viktiga platser. Även jordkällare och källare i gamla hus kan vara av värde för fladdermössens övervintring.

Under våren när fladdermössen blir aktiva igen är det viktigt att de kan finna tillräckligt med föda för att bygga upp sin kondition efter vinterdvalan. Under våren är solexponerade sjöstränder och våtmarker mycket viktiga födosöksområden för fladdermössen eftersom insektsproduktionen vanligen kommer igång tidigt i dessa miljöer. Senare på våren och försommaren när insektstillgången blir högre i andra delar av landskapet söker sig fladdermössen sig även dit. Bra fladdermusmiljöer hyser en hög produktion av insekter under hela sommarsäsongen. Exempel på bra fladdermusmiljöer är sjöstränder, vattendrag, sumpskogar, äldre lövskogar och hagmarker. Om variationen är stor i landskapet ger det en lång säsong med hög insektsproduktion eftersom svärmande insektsarter avlöser varandra i olika biotoper. I stadsnära miljöer är artrika skogsbryn med blommande träd och buskar viktiga inslag för födosökande fladdermöss.

Kolonierna bildas vanligen på varma och mörka platser i närheten av lämpliga födosöksområden. En del arter av fladdermöss bor nästan uteslutande i hålträd medan andra arter föredrar att bo i byggnader. De flesta arterna kan emellertid påträffas både i hålträd och i byggnader. Vanliga platser för yngelkolonier är hålträd, äldre trähus, gamla industribyggnader, lador, kyrkor och slott.

Lagstiftning för fladdermöss

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser (förbuden) finns i 4–9 §§. Den 4 § och den 7 § är båda implementeringar av EU-direktiv. Den 6 §, den 8 § och den 9 § är nationella svenska fridlysningsbestämmelser. Undantagen från fridlysningsbestämmelserna regleras i 14–15 §§. Länsstyrelsen beslutar om dispens enligt 14 § ("EU-arter") och 15 § ("svenska arter") i artskyddsförordningen.

Artskyddsförordningen ger ett skydd för samtliga vilda fladdermöss i Sverige. Alla arter av fladdermöss är i Sverige fredade enligt 3 § jaktlagen och fridlysta enligt artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser 4 a §. Skyddet är utformat som ett strikt skydd, det vill säga, det finns ingen rimlighetsavvägning mellan olika intressen.

Utdrag ur 4 a § artskyddsförordningen

4 a § I fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Första stycket gäller inte jakt efter fåglar och däggdjur. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Artskydd och detaljplaner

Vid planläggning av ett område är det två viktiga bedömningar som skall göras för varje skyddad art som förekommer i området:

- Försvåras upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus? Om ett projekt eller en plan bedöms påverka populationen är det inte möjligt att söka dispens, i stället måste skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas.
- Görs intrång i en arts livsmiljö? Om väsentliga delar av en fladdermusarts livsmiljö minskar på grund av planläggningen kan denna behöva ersättas på annat håll genom kontinuerlig ekologisk funktion (se faktaruta).

Om båda dessa frågor hanteras, behövs inte längre dispensen. Målet med skyddsåtgärderna blir alltså att göra dispensen onödig, genom att population och livsmiljöers ekologiska funktion inte påverkas negativt. Skyddsåtgärder kan ha karaktären av kompensationsåtgärder där ett näraliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar. Ett samråd med länsstyrelsen bör genomföras om det finns risk för att förbud utlöses eller om det krävs särskilda skyddsåtgärder för att inte utlösa förbud.

Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är sammanfattningsvis att den innehåller behovet att innehålla följande moment:

Säkerställ ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid innefattar omfattande inventeringar.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fladdermöss är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av "allt överskuggande allmänintresse" för att man överhuvudtaget ska kunna söka dispens. Det leder till att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat alla fladdermöss) ska en påverkansbedömning göras. Det är förbjudet att döda, skada eller störa skyddade arter, för vissa arter, bland annat fåglar, är också livsmiljöer skyddade.

Genomför åtgärder

Åtgärder krävs för att inte avsiktligt döda, skada eller störa individer av skyddade arter, det kan till exempel innebära att avverkningar och markberedningar som påverkar skyddade fåglar genomföras utanför häcktid. Åtgärder krävs om livsmiljöer för framför allt sällsynta arter eller arter som har

minskande populationer påverkas. Det kan bli fråga om att säkerställa skötsel av naturmark på annan plats och att *sådana åtgärder måste vara på plats före projektet kommer i gång*.

Åtgärderna inom ramen för denna artskyddsutredning utgörs dels av tvingande åtgärder om omfattar de åtgärder som krävs för att kontinuerlig ekologisk funktion ska upprätthållas (faktaruta), dels övriga åtgärder.

De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Kontinuerlig ekologisk funktion

Med ekologisk funktion menas de egenskaper som gör att ett område är betydelsefullt för en viss art för parning, födosökning, uppfödning och vila. Om en åtgärd kan förväntas påverka en fortplantnings- eller viloplatz negativt är det oftast möjligt att vidta åtgärder för att säkerställa att platsens kontinuerliga ekologiska funktion bibehålls.

Om platsen genom de förebyggande åtgärderna inte förlorar ekologisk funktionalitet innan, under eller efter en exploateringsåtgärd, och om området förblir minst lika stort och bibehåller samma kvalitet för den berörda arten, kan inte platsen anses ha drabbats av en försämrad funktion. En verksamhet kan då genomföras utan att artskyddsförordningens 4 § punkt 4 utlöser förbud.

Samråd med Länsstyrelsen

Artskyddet ska i huvudsak hanteras inom planprocessen och bedömningen av fridlysta arters bevarandestatus och påverkan bör finnas redan i plansamrådet. Om påverkan på bevarandestatus kan undvikas genom försiktighets- och skyddsåtgärder, ska en anmälan om samråd enligt 12 kapitlet 6 § miljöbalken göras till Länsstyrelsen, för att säkerställa att förbuden i artskyddsförordningen inte utlöses.

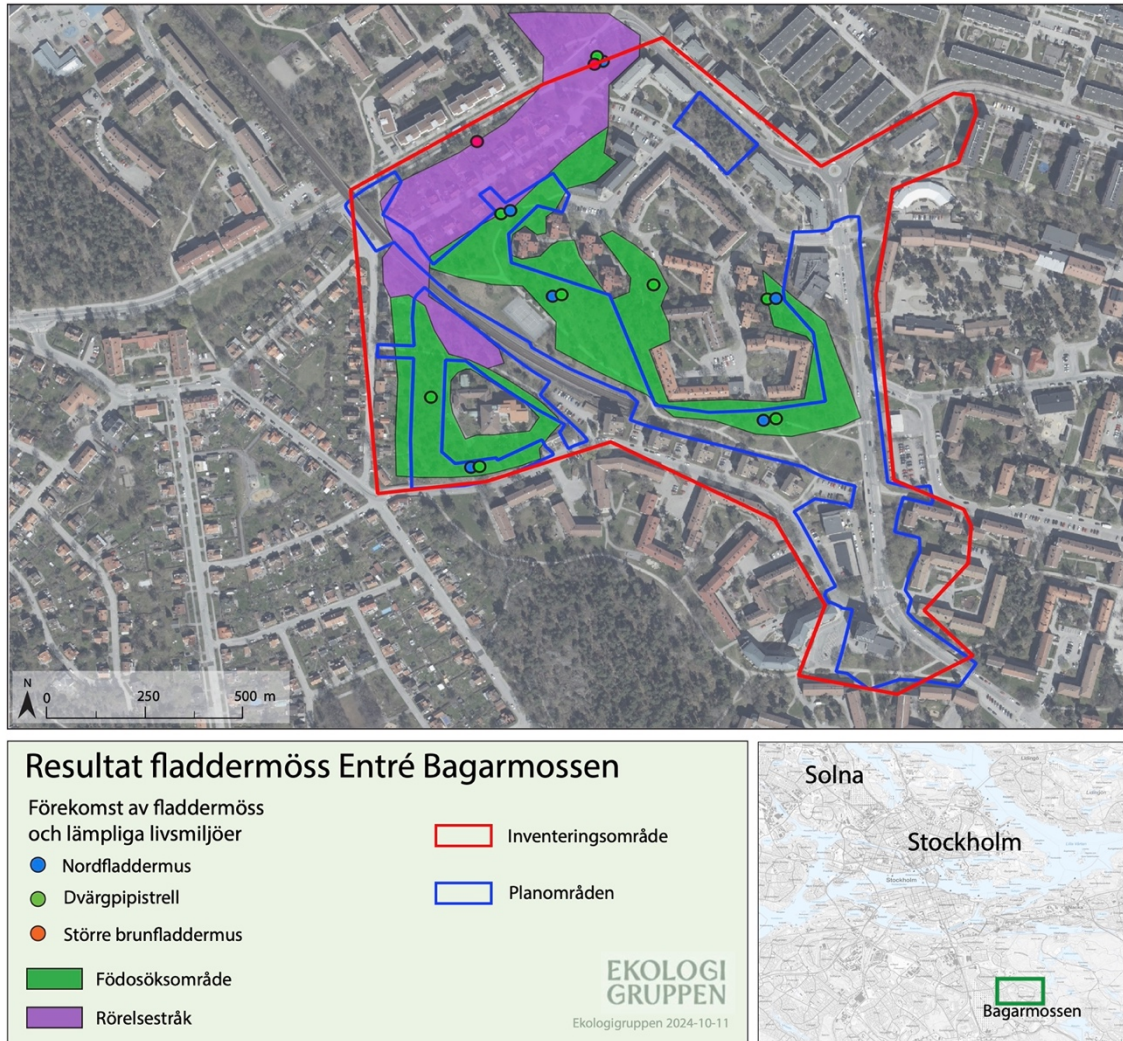
Samråd ska ske senast 6 veckor innan åtgärden avses att utföras och under den tiden får åtgärden inte påbörjas. Länsstyrelsen kan inte överpröva en detaljplan på den grunden att den strider mot artskyddsbestämmelserna, eftersom artskydd inte är en överprövningsgrund enligt 11 kap. 10 § PBL (om inte påverkan sker på ett Natura 2000-område som är ett riksintresse enligt 4:8 MB). Planen kan antas men går inte att genomföra om den strider mot artskyddsförordningens bestämmelser.

För artförekomster där förbud riskerar att utlösas ges alltså förslag på åtgärder så att kontinuerlig ekologisk funktion säkerställs för att undvika att förbud utlöses. Samråd med Länsstyrelsen föreslås för att säkerställa att de delar uppfattningen gällande skyddsåtgärder.

Om skyddsåtgärder eller rekommenderade åtgärder planeras genomföras måste först ett 12:6 samråd med Länsstyrelsen ske, eftersom åtgärder både kan få positiva och negativa följder för biologisk mångfald.

Förekomst av fladdermöss

Inventeringen av fladdermöss vid Entré Bagarmossen genomfördes under juni och juli månad 2024 med hjälp av så kallade autoboxar, apparater som spelar in förbiflygande fladdermöss automatiskt. Autoboxarna var aktiva under två nätter per inventeringstillfälle, 2 – 4 juni samt 24 – 26 juli. Dessutom gjordes en manuell inventering vid båda inventeringstillfällena. Resultatet av inventeringen och metodik redovisas mer i detalj i rapporten ”fladdermusinventering Entré Bagarmossen” (Ekologi-gruppen 2024).

Figur 2. Figuren visar en sammanställning av inventeringsresultaten från 2024 års fladdermusinventering

Arter som påträffats

Vid inventeringen noterades arterna nordfladdermus (NT), dvärgpipistrell och större brunfladdermus (Figur 2). Nordfladdermus och dvärgpipistrell var vanligast förekommande medan större brunfladdermus endast noterades med ett par registreringar i den norra delen av inventeringsområdet.

Fladdermusaktiviteten var relativt låg i inventeringsområdet. Mest regelbunden aktivitet var det i de större sammanhängande grönområdena som även utgörs av naturvärdesobjekt (objekt 1, 3, 7 i naturvärdesinventeringen). Utifrån inventeringsresultaten finns det inget som tyder på att det förekommer fladdermuskolonier inom inventeringsområdet. Även om både nordfladdermus och dvärgpipistrell förekom regelbundet vid samtliga inventeringstillfällen var aktiviteten så pass låg att det

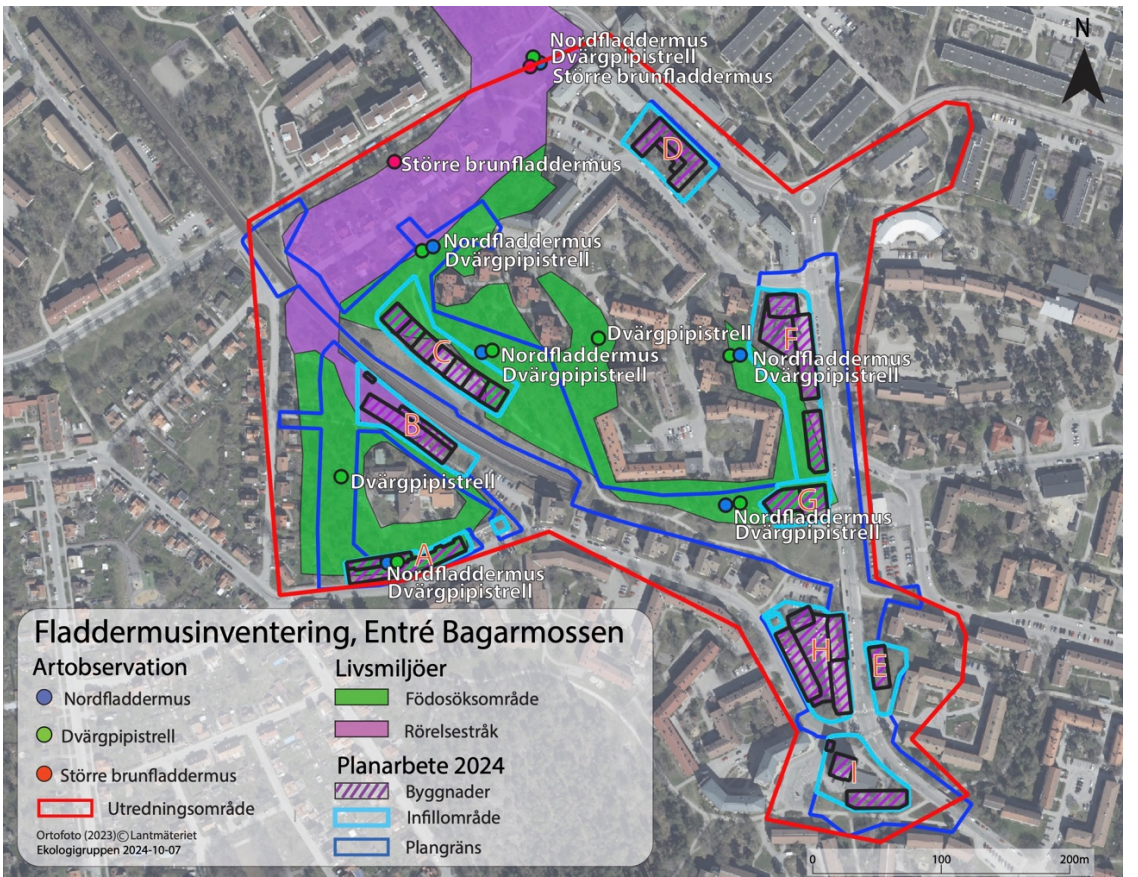
inte indikerar förekomst av kolonier. Aktiviteten var också som högst mellan kl. 12.30 och 13.30 och utgjordes till större delen av födosökande fladdermöss i de större grönområdena.

Tabell 1. Tabellen visar vilka fladdermusarter som är funna inom området. Alla fladdermusarter omfattas av § 4 i artskyddsförordningen. Rödlistekategorier 2020: NT - nära hotad, VU - sårbar, EN - starkt hotad, LC – livskraftig ej rödlistad.

Svenskt namn rödlistekategori	Aktivitet	Datum
Dvärgpipistrell	Födosökande	4/6 – 6/6 och 22/7 – 24/7
Nordfladdermus (NT)	Födosökande	4/6 – 6/6 och 22/7 – 24/7
Större brunfladdermus	Passerande	4/6 – 6/6

Spridningssamband för fladdermöss

Sett till ett större landskapsperspektiv bedömer vi att dessa områden har en begränsad funktion för fladdermusfaunan. I det stora sammanhängande grönområdet som Nacka naturreservat utgör finns flera områden med höga värden för fladdermöss.

Figur 3. Figuren visar förekomst av fladdermöss och lämpliga livsmiljöer inom inventeringsområdet i förhållande till föreslagna exploatering.

Påverkan och åtgärder

I detta avsnitt redogörs för de fladdermusarter som bedöms förekomma regelbundet inom detaljplaneområdet under fortplantningstiden.

Beskrivning av detaljplanens påverkan

I samband med att detaljplaneområdet bebyggs kommer mark som idag utgörs av naturmark att ianspråktagas av byggnader och vägar. Kvarterens och byggnadernas, samt angoringsvägarnas planerade lägen framgår av figur 3. Ytterligare en påverkan utgörs av att hela eller delar av den ej byggda naturmarken inom kvarteren görs om till gårds- och parkmark.

Detaljplanen bedöms medföra att möjliga viloplatser/dagsvisten för fladdermöss försvinner i samband med att gamla hålträd avverkas. Resultaten från inventeringen har inte påvisat att fladdermössen har använt hålträd inom planområdet som viloplatser i samband med de inventeringstillfällen som genomfördes sommaren 2024. Det kan dock inte uteslutas att fladdermöss som regelbundet uppehåller sig inom planområdet nyttjar hålträd som viloplatser, i enlighet med försiktighetsprincipen utgår vi därför från att hålträd inom planområdet har betydelse som tillfälliga viloplatser för områdets fladdermöss.

Detaljplanen bedöms dessutom kunna utlösa förbud genom att oavsiktligt döda fladdermöss och medföra otillåten störning på fladdermössen om avverkning av träd genomförs under deras aktiva period (från och med april till och med oktober månad).

För nordfladdermus och dvärgpipistrell som regelbundet födosöker inom planområdet under kolonitid kan det inte uteslutas att dessa födosöksområden utgör delar av arternas fortplantnings-områden. För de delområden som bedöms utgöra lämpliga födosöksområden, och där nordfladdermus och dvärgpipistrell har observerats födosöka, bedöms ytan som tas i anspråk för exploatering vara så pass begränsad att det inte bör påverka de båda arternas förmåga att hitta tillräckligt med föda även efter en exploatering enligt gällande planförslag har genomförts. Ekologigruppen bedömer dock att den förlust av brynmiljöer som planen medför kan komma att påverka födosökande fladdermöss i området negativt eftersom brynmiljöerna sannolikt utgör en av de viktigaste födosöksmiljöerna inom inventeringsområdet. Huruvida denna påverkan är av sådan omfattning att den står i strid med förbudsbestämmelserna i 4 a § artskyddsförordningen går inte säker att säga, beaktande den brist på vägledning som finns i domar som rör fladdermöss. Ekologigruppen utgår dock i enlighet med försiktighetsprincipen från att det föreligger en risk att så är fallet, detta gäller särskilt för nordfladdermus som bedöms ha ej gynnsam status.

Påverkan på olika arter fladdermöss

Beskrivningen av de enskilda arternas krav på livsmiljö har främst hämtats från ArtDatabankens artfakta (ArtDatabanken 2021) och från artikeln ”Fladdermusfaunan i Sverige – arternas utbredning och status 2020” (de Jong m.fl. 2020).

För varje art anges, utifrån slutsatserna kring exploaterings påverkan, huruvida skyddsåtgärder bedöms nödvändiga för att förhindra negativ påverkan på artens bevarandestatus. Om åtgärder bedöms nödvändiga föreslås och beskrivs sådana åtgärder. Målsättningen är att föreslagna åtgärder ska leda till så pass förbättrade förutsättningar för arten i fråga att förbättringen med god marginal väger upp den förväntade negativa påverkan från exploateringen. På så sätt förhindras att artskyddsförordningen ska utlösa förbud mot verksamheten. Ett villkor är dock att åtgärderna är genomförda och verksamma innan den negativa påverkan inleds.

Tabell 2. Fladdermusarter som är observerade inom planområdet, bedömd populationstrend på nationell och regional nivå. Rödlistekategorier: (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig. Av de arter som förekommer inom inventeringsområdet är det bara en art som är rödlistad, nära hotad (NT).

Svenskt namn	Aktivitet/förekomst av kolonier	Rödlistekategorier	Populationstrend (Artfakta 2021) Nationell//Regional nivå	Bedöms påverkas av planförslaget, risk för att förbud enligt 4 a § utlöses.
Dvärgpipistrell	Regelbundet födosökande. Inga kända kolonier	LC	Stabil//Okänt	Ja, enligt punkt 1, 2 & 4, 4 a § artskyddsförordningen (se faktaruta sid 7).
Nordfladdermus	Regelbundet födosökande. Inga kända kolonier	NT	Minskande – förväntas minska// Minskande – förväntas minska	Ja, enligt punkt 1, 2 & 4, 4 a § artskyddsförordningen (se faktaruta sid 7).
Större brunfladdermus	Tillfällig	LC	Stabil//Okänt	Nej

Nordfladdermus (NT)

Förekomst och krav på livsmiljö

Arten är en mycket vanlig art med ett generellt biotopval. Arten förekommer i nästan alla miljöer, den är ofta även vanlig inne i städer. Nordfladdermus jagar många gånger över villaträdgårdar och gynnas av exempelvis gatubelysning. Arten bildar kolonier och har sina dagsvisten i byggnader och ihåliga träd.

Nordfladdermus är en av Sveriges vanligaste fladdermöss med förekomst från sydligaste Skåne till Lappland norr om polcirkeln. Den förekommer i de flesta slags miljöer. Indikationer finns på att arten minskar i södra Sverige, vilket är baserat på två geografiskt begränsade studier där arten uppvisar en kraftig minskning (ArtDatabanken 2020). Minskningstakten har uppgått till 27,5 (5–50) % under de senaste 21 åren. Eftersom arten är rödlistad som nära hotad (NT) bedöms bevarandestatus inte vara gynnsam på nationell nivå (ArtDatabanken 2020). Förklaringar till minskningen saknas, men minskad tillgång till lämpliga byggnader för kolonier kan vara en orsak.

I Stockholms än är arten fortfarande ganska vanligt förekommande och den är tillsammans med dvärgpipistrell den art man först observerar vid fladdermusinventeringar i bebyggda områden. Det är dock oklart huruvida arten har en pågående populationsminskning även i Stockholms län. Då data saknas antas av försiktighetsprincipen att den regionala och även lokala bevarandestatusen är densamma som på nationell nivå, det vill säga dålig.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Nordfladdermus förekom inom de delar av inventeringsområdet där störst sammanhängande naturmark fanns (Figur 2). Aktiviteten för arten var förhållandevis låg inom inventeringsområdet, högst aktivitet var det inom naturvärdesobjekt 3 och 7 där arten födosökte regelbundet under samtliga inventeringsnätter. Arten hade en tydlig aktivitetstopp mellan kl. 00.30 och 01.30 vilket indikerar att arten sannolikt inte är stationär inom området under dagtid. Inom naturvärdesobjekt 9 och 10 noterades flera förbiflygande individer av nordfladdermus som sannolikt kommer från grönområdena i Nacka naturreservat för att födosöka i de större grönområdena inom inventeringsområdet.

Bedömning av påverkan

Påverkan bedöms medföra risk att detaljplanen utlöser förbud om åtgärder inte genomförs. Då arten är rödlistad och därmed redan har dålig bevarandestatus så innebär all påverkan på livsmiljön en risk för ytterligare negativ påverkan på bevarandestatusen. Den viktigaste påverkan riskerar att ske genom oavsiktligt dödande och otillåten störning vid avverkning av träd om detta sker under artens aktiva period. Dessutom riskerar den minskning av skogsbryn som planen medför att påverka den lokala populationen av nordfladdermus negativt genom förlust av de värdefullaste födosöksområdena inom planområdet.

Åtgärder

Ekologigruppen bedömer att det behövs tvingande skyddsåtgärder för att bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion för att förbud inte ska riskera att utlösas. Dessa listas nedan.

- 1 Sätta upp fladdermusholkar för att ersätta eventuell förlust av viloplatser i samband med att hålträd avverkas. Antalet fladdermusholkar bör vara fem gånger antalet hålträd som avverkas.
2. För att undvika oavsiktligt dödande och otillåten störning bör avverkning av träd undvikas under perioden april till och med oktober.
3. Återskapa lövrika och artrika skogsbrynsmiljöer på en minst 150 meter lång sträcka för att motverka förlust av lämpliga födosöksmiljöer.

Dvärgpipistrell

Förekomst och krav på livsmiljö

Dvärgpipistrellens krav på livsmiljön är inte särskilt specifik, utan arten förekommer i flera typer av miljöer. Arten förekommer i gles barr- och lövskog, i brynsmiljöer, parker, trädgårdar och vid sjöar och vattendrag. Den är dock något vanligare i glesa lövskogar som till exempel i parker med glest bestånd av grova ädellövträd. Arten är vanlig i städer där den likt nordfladdermus ofta jagar vid gat-lampor. Kolonierna kan bli stora och kan finnas i både hus och ihåliga träd.

Arten är mycket vanlig i södra Sverige med en utbredning upp till Dalälven och kustnära delar av Gästrikland. Observationer av arten har gjorts i Ångermanland (Artdatabanken 2021). Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring och arten är inte rödlistad (Artdatabanken 2020). Bevarandestatus nationellt bedöms därmed som gynnsam. I Stockholmsområdet är dvärgpipistrell den art man oftast registrerar vid fladdermusinventeringar, särskilt i stadsnära områden. Den lokala populationens bevarandestatus bedöms dock som okänd.

Även om dvärgpipistrell inte anses vara särskilt känslig för belysning bedöms ändå ökad belysning i dess livsmiljöer som det största hotet på längre sikt. Belysning intill kolonier bedöms vara mycket negativt för arten.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Inom planområdet hade dvärgpipistrell ett liknande utbredningsmönster som nordfladdermus och observerades födosöka inom större sammanhängande grönområden (Figur 2). Det finns inga indikationer på förekomst av kolonier inom planområdet men det kan heller inte uteslutas att arten har kolonier i närområdet.

Bedömning av påverkan

Påverkan bedöms kunna medföra att detaljplanen utlöser förbud om åtgärder inte genomförs. Då arten bedöms ha gynnsam bevarandestatus lokalt så är den inte lika känslig som nordfladdermus. Den viktigaste påverkan riskerar att ske genom oavsiktligt dödande och otillåten störning vid avverkning av träd om detta sker under artens aktiva period. Dessutom bedömer Ekologigruppen att det kan finnas en risk att den minskning av skogsbryn planen medför påverkar den lokala populationen av dvärgpipistrell negativt genom förlust av de värdefullaste födosöksområdena inom planområdet.

Åtgärder

Ekologigruppen bedömer att det behövs tvingande skyddsåtgärder för att bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion för att förbud inte ska riskera att utlösas. Dessa listas nedan.

- 1 Sätta upp fladdermusholkar för att ersätta eventuell förlust av viloplatser i samband med att hålträd avverkas. Antalet fladdermusholkar bör vara fem gånger antalet hålträd som avverkas.

2. För att undvika oavsiktligt dödande och otillåten störning bör avverkning av träd undvikas under perioden april till och med oktober.

3. Återskapa lövrika och artrika skogsbrynsmiljöer på en minst 150 meter lång sträcka för att motverka förlust av lämpliga födosöksmiljöer.

Sammanfattning av åtgärder

Ekologigruppen bedömer att tillräckliga åtgärder för att motverka den negativa påverkan planen bedöms få på fladdermössen praktiskt går att genomföra inom kvarvarande naturmark.

Tvingande åtgärder

Med tvingande åtgärder avser Ekologigruppen sådana åtgärder som bedöms vara nödvändiga att genomföra för inte ska riskera att planen strider mot artskyddsförordningen och därmed riskerar förbud.

Nedan anges tvingande åtgärder under olika skeden av projektet. I kommande skede kommer åtgärdsförslagen att behöva göra platsspecifika och mer detaljerade.

Byggskede

Avverkning av träd får inte ske under perioden april till och med oktober. Detta för att undvika otillåten störning och oavsiktligt dödande på fladdermöss.

Permanent åtgärder

Placera ut fladdermusholkar som ersättning för avverkade hålträd för att motverka förlust av möjliga dagsvisten/viloplatser. Fem holkar per avverkat hålträd bör sättas upp i mörkare delar av naturvärdesobjekt 1, 3 och 7.

Återskapa lövrika och artrika skogsbrynsmiljöer på en minst 150 meter lång sträcka för att motverka eventuell negativ påverkan på födosökande fladdermöss inom området.

Övriga åtgärder

Här föreslås åtgärder som allmänt gynnar biologisk mångfald i området men med särskilt fokus på fladdermöss och fågel men som inte bedöms som tvingande för att inte förbud ska utlösas.

- Tillse att belysning i skogsområdena anpassas till fladdermöss i kvarter som gränsar mot objekt med höga värden (kvarter C, F, G).
- Bevara död ved som faunadepåer i kvarvarande naturmark, gynnar födotillgången för både fladdermöss och fåglar.
- Låta partier med gräs växa fritt för att gynna pollinerade insekter, gynnar födotillgången för både fladdermöss och fåglar.
- Bevara gamla träd och särskilt sådana där håligheter i stammar som kan tjäna som bostäder åt fladdermöss finns eller kan utvecklas.

Referenser

Tryckta källor:

Ecocom 2019. *Landskapsanalys av potentiella fladdermushabitat i Stockholms stad.*

Ekologigruppen 2012. *Fladdermusmiljöer i Stockholms stad, underlag för att kartlägga värdefulla fladdermusmiljöer.*

Ekologigruppen 2024:1. *Fladdermusinventering Entré Bagarmossen.*

Ekologigruppen 2024:2 *Ekologikutredning Entré Bagarmossen.*

de Jong, J., Gylje Blank, S., Ebenhard, T., Ahlén, I. 2020. *Fladdermusfaunan i Sverige – Arternas utbredning och status 2020.* Fauna och Flora 115(3): 2–16.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.* Stockholm: Naturvårdsverket.

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Digitala källor:

ArtDatabanken 2024. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2024-10-14)